

Kentsel Dönüşümü Sinema Üzerinden Okumak

Reading Urban Transformation Through Cinema

Osman SÜMER¹

öz

Kent kavramı karmaşık bir olgu olup, kendine özgü karmaşıklıkları içerisinde barındırmaktadır. Keza kentsel sorunlarımızın kaynağı da onların doğru biçimde kavramsallaştırılmasındaki başarısızlığımızla ilişkili olmaktadır. Eğer kavramlarımız yetersiz ve tutarsız ise, kentsel sorunlarımızı tanımlayamaz ve uygun çözüm oluşturamayız. Çünkü kent, sadece fiziksel bir mekân değildir. Kentsel dönüşüm uygulama alanları, içinde yaşamını sürdüren bireyleri ve sosyal doğaları dikkate almalı, kentleri sanki ekonomik fırsat ve mekânsal değerinden başka seçeneği olmayan yerleşmiş gibi dönüştürülmemelidir. Dönüşümün yapılacağı alandaki, sosyal, ekonomik ve de kültürel boyutlara gereken önemin verilmemesi, planlamayı ya da tasarımı başarısız kılacak ve sorunlar devam edecektir. Buradan hareketle, kentsel dönüşüm olgusuna ilişkin yoğun semboller kullandığı belirlenen Yeşilçam sinema film örneklerine dayandırılarak bu çalışmada, “*Yeşilçam filmleri, kentsel dönüşümü bir sosyal sorun olarak ele almamıştır.*” hipotezinin sınanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda denilebilir ki sinema, perde üzerindeki anlatımını oluşturmak için fenomenal dünyanın gerçekliğinden faydalanmaktadır. Fenomenal dünyanın gerçekliği ise, nesnel göstergelerinden oluşmaktadır. Göstergebilimsel çözümleme yöntemi, sanatın diğer dallarında olduğu gibi sinemada da gizli, saklı olan göstergeleri belirginleştirmek için uygulanan etkin bir yöntemdir. Anılan yöntem, görünenin arka planında duran anlamları açığa çıkarmakla ilgilidir. Bir bakıma buzdağının görünmeyen yüzünü göstermeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada, sinema filmlerinde kentsel dönüşümün etkisi kuramsal bağlamda tartışılmış ve “*kentsel dönüşüm*” kavramı ilgili literatür kapsamında incelenmiştir. Ardından hipotezin sınanmasında seçilen Yeşilçam filmlerinin niteliksel araştırma tekniği bağlamli göstergebilimsel çözümleme yöntemi ile analizi yapılmıştır.

Anahtar sözcükler: Kent, Kentsel Dönüşüm, Kent Planlaması, Sinema, Göstergebilim

ABSTRACT

The concept of city is a complex phenomenon and contains its own complexities. Likewise, the source of our urban problems is related to our failure to conceptualise them correctly. If our concepts are inadequate and inconsistent, we cannot define our urban problems and create appropriate solutions. Because the city is not only a physical space. Urban transformation implementation areas should consider the individuals and social natures that live in them, and cities should not be transformed as if they are places that have no choice but economic opportunity and spatial value. Failure to give due importance to the social, economic and cultural dimensions around transformation will make the planning or design unsuccessful and the problems will continue. From this point of view, this study aims to test the hypothesis ‘*Yeşilçam films have not addressed urban transformation as a social problem*’ based on Yeşilçam cinema film examples, which are determined to use intense symbols related to the phenomenon of urban transformation. In this context, it can be said that cinema makes use of the reality of the phenomenal world to create its narrative on the screen. The reality of the phenomenal world consists of objective indicators. The method of semiotic analysis is an effective method applied in cinema, as in other branches of art, to clarify the hidden and concealed signs. The method is concerned with revealing the meanings standing in the background of the visible. In a way, it aims to show the invisible face of the iceberg. In this study, the effect of urban transformation in cinema films is discussed in the theoretical context and the concept of ‘*urban transformation*’ is examined within the scope of the relevant literature. Then, to test the hypothesis, selected Yeşilçam films were analysed by semiotic analysis method in the context of qualitative research technique.

Keywords: City, Urban Transformation, Urban planning, Cinema, Semiology

¹ Corresponding Author | Yetkili Yazar: (Dr. Öğr. Üyesi) Yalova Üniversitesi, Yalova İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, osman.sumer@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5459-4655

GİRİŞ:

Sosyal bilim perspektifinden tanımlama çabalarında kentler; genellikle nüfus birikiminin, iş bölümünün, uzmanlaşmanın, sanayileşmenin ve ikincil ilişkilerin yoğun olarak gerçekleştiği yerler olarak anılmaktadır. Kentler, işlevsellikleri nedeniyle kısa ve öz olması gereken tanımlara giremeyecek bazı özelliklere sahip olmaktadır. Bu çerçevede uygarlığın doğup geliştiği, her türlü sosyal, bilimsel, siyasi ve ekonomik ilişkilerin sürdürüldüğü, insanlığın karşı karşıya kaldığı zorlukların ortaya çıktığı, sorunların yaşandığı ve her türlü gelişmenin veya yeniliğin gerçekleştiği yerler olmasına rağmen; sorunun çözümüne yönelik çabalar ortaya çıktığında, tanımları dışladıkları özellikler arasında sayılabilmektedir (Alkan&Duru,2002:7). Bu açıdan bakıldığında kentten bahsederken, aslında insanlığın tüm gelişim sürecinden de söz edilmektedir.

Bunun yanında kentte, karşılaşılan zorlukların bir kısmı ona özgü karmaşıklığına bağlı olduğu gibi, sorunların durumunu doğru kavramsallaştırılmasındaki başarısızlığa da bağlı olabilmektedir. Kavramlarımız yeterli ya da tutarlı olmadığı takdirde, kentsel sorunları belirlemek ve uygun çözümler üretmek zorlaşmaktadır (Harvey,2013:27). Doğal olarak bu da istenilen sonuçlara ulaşılmasını engellemektedir. Elbette kent; daima sosyal gelişmeyi içinde bulunduracak şekilde toplumun barınma, yerleşme, eğitim, çalışma, serbest zamanları değerlendirme (dinlenme, eğlenme) vb. ihtiyaçlarının giderildiği, birkaç bireyin tarım ile ilgili üretimde yer aldığı, köylere oranla nüfus açısından daha sık ve küçük komşuluklardan meydana gelmiş yerleşim birimidir (Keleş,1980:67-68). Bunun yanında kent, içinde yaşayanlara yalnızca daha yüksek oranda çalışma ya da barınma fırsatları veren yer değildir. Kent; dünyanın ücra köşelerinden kendini hayran bırakan, farklı alanları, bireyleri ve faaliyetleri bir düzen içinde şekillendiren, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamın rehberi ve denetleyicisi durumunda olan bir yerdir (Wirth,2002:77-78). Diğer taraftan kent, genel olarak bir yerin nüfusu tarafından işgal edildiği anlamına da gelmektedir. Burada işgal türünü özel kılan, kuşkusuz bizzat kentin emeğin, sermayenin ve ürünlerin değişime sokulduğu bir pazar haline gelmesidir. Kent bu anlamda, kapitalist üretim ilişkilerinin bir ürünü olarak ifade edilebilmektedir (Göksu,2005:9). Bir başka ifade ile kent, çatışan çıkarların en önemli mücadele alanlarından biridir. Mücadele yalnızca kentsel mekânda değil, kent mekânı üzerine de yapılmaktadır. Kent mekânı, belirtilen mücadelenin sahnesi ve nesnesi haline gelirken, mücadelede bulunan güçler de bilinçli ya da bilinçsiz olarak mekânı yeni baştan kurgulamaktadırlar (Şengül,2009:15). Sözü edilen kurgu, kenti yeniden ürettiği/dönüştürdüğü bir gerçeklik olarak öne çıkarmaktadır.

Sermaye birikim süreçleri, kentsel mekânın üretiminde ve dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır. Kentsel mekânın üretimi, öncelikle yapıyı çevrenin yaratılması olarak anlaşılırsa, bu şüphesiz sermayenin belirli bir yoğunlukla mekâna aktığı ve sermayenin sabit olduğu anlamına gelmektedir. Kapitalizmin mevcut düzeyinde ise sermaye; kentsel mekânı üretim, dağıtım ve tüketim ilişkilerinin organize edildiği bir yerden daha fazlası olarak görmektedir. Dolayısıyla, kapitalist gelişme sürecinde mekânın meta haline gelmesi, sermaye birikimi sürecini son derece önemli hale getirmiştir (Şengül,2009:16). Anılan süreçte, piyasa kaynaklı zümrede geniş çaplı ivmeyi, “*kentsel rant artışı*” ile birlikte sermaye birikimi ve teknolojiye yükselişin verdiğini söylemek hatalı olmaz (Kazgan,2003:11). Söz konusu zemin, kentsel mekânının üretiminden ziyade, rantsal bir dönüşümü beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda sermaye birikim ve yoğunlaşma süreçleri, kentleri üretmektedir. Kent hem kapitalistlerin tercih ettikleri mekânlar hem de kendi adlarına örgütledikleri güçler olarak ortaya çıkmaktadır. Hane halkının yaşama gücü, sermayenin istihdamı, yatırımı ve dağıtımı veya bunun gibi güçlü bağlantıların kullanılmasına dayandığı sürece, nüfusun dağılımı da sermayenin dağılımını izlemektedir. Ama sermaye, bazen ucuz emeğin peşine düşmektedir. Ne var ki adı geçen ilişki karşılıklı olmaktadır. Ticaret, bankacılık ve bunların herhangi birine dayanan üretim, birbiriyle yakın ilişki içinde olmaktan yarar görmektedir. Tarımsal üretimin sınırlamaları içinde bu yakınlık, uzmanlaşmış nüfusun yoğun dış bağlantılar-kentler oluşturmaya katkıda bulunmaktadır. Sermaye bir alanda birikip

yoğunlaştığında, kentler de aynı alanda, en çok yoğunlaşma noktalarında ve ikincil derecede diğer yerlerde olmak üzere ortaya çıkma eğilimindedirler. Kentlerin gelişme biçimi, yoğunlaşma ile birikim arasındaki dengeye bağlı olmaktadır. Sermaye birikiminin meydana geldiği, ancak yoğunlaşmanın görece düşük olduğu yerlerde fazla sayıda küçük merkezler çoğalmaktadır (Tilly,2001:44). Bu anlamda kentler, sermayedarların kendi adlarına organize oldukları bir güç ve kök salmak için seçtikleri mekânlar olarak ortaya çıkmaktadırlar. Bu sayede kent ekonomisi değiştikçe kentin hemen hemen her yerinde dönüştürücü etkiler meydana gelmektedir. Çünkü kentler, fiziksel mekânlardan çok daha fazlasıdır. Orada yaşayan insanların sosyal yapısı dikkate alınmalı, sanki ekonomik fırsat ve mekânsal değerden başka çaresi olmayan yerlermiş gibi dönüştürülmemelidir (Akkar,2006:29). Bu yönüyle kentsel dönüşüm; yıkılmaya ve çözülmeye uğrayan kentsel yerlerin ekonomik, sosyal, fiziki ve ekolojik şartlarını detaylı ve tümleşik yöntemlerle iyileştirilmesine dönük, pratik strateji ve faaliyetlerin hepsi olarak tanımlanmıştır.

Kentsel dönüşüm, modern kentleşmenin önemli bir parçası olup, özellikle 1980'lerden sonra hız kazanmış ve birçok büyük kentte fiziksel çevre dönüşmüştür. Ancak dönüşüm; yalnızca yapı çevrenin yenilenmesi anlamında gelmemekte, aynı zamanda sosyal yapılar, kültürel değerler, sınıf dinamikleri üzerinde derin etkiler yaratmaktadır. Bu etkilere sinemada da vurgulu bir şekilde karşılaşılmaktadır. Bilindiği üzere sinema, toplumun önemli bir parçası olduğu gibi, aynı zamanda sosyal değişimlere ilişkin güçlü bir yorumlama aracıdır. 1960'lardan 1980'lere kadar geniş bir izleyici kitlesine ulaşan Yeşilçam filmleri; dönemsel kentleşme, göçler, işsizlik, aile yapısı, sınıfsal ayrımlar gibi sosyal dinamikleri yansıtmaktadır. Ancak, kentsel dönüşümün sinema üzerinde okunması üzerine literatürde bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda, Yeşilçam sinemasının kırılma dönüşüm temalarını nasıl ele aldığı, bahse konu dönüşümün nasıl gösterildiği, sinemanın sosyal bilinçle nasıl bir etkileşim içinde olduğu, bu çalışmanın odaklanma noktalarından biridir. Ayrıca çalışmada, Yeşilçam sineması üzerinden, *"Yeşilçam filmleri, kentsel dönüşümü bir sosyal sorun olarak ele almamıştır."* hipotezi sınanmaktadır. Erden Burak' ın yönettiği *"Yolunda A.Ş: Çinçin Bağları Hikâyesi"* ile Mustafa Kenan Aybastı' nın yönettiği *"Ev Kira Semt Bizim"* filmleri anlatısının odağında kentsel dönüşüm olgusunu yoğun bir şekilde ele aldığı için çalışmanın inceleme nesnesi olarak seçilmiştir. Seçilen Yeşilçam filmlerinde de görüldüğü gibi kentsel dönüşümün, fiziki mekanlardaki değişikliklerin yanı sıra yaşam biçimleri ve değerleri de dönüştüren bir olgu olduğu ortaya konulmuştur.

1. Kentsel Dönüşüm

Kentsel dönüşüm; kentsel alanların sürekli değişen doğasının ihtiyaçlarını karşılamayı, kentsel alanların verimli kullanılmasını, gereksiz genişleme ve israfın önlenmesini, dolayısıyla çevrenin korunması ve iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Ayrıca, kentsel refahın ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin gelirlerinin artırılması ve kentlerin ekonomik rekabet edebilirlik gücünün sağlanmasından da söz edilebilir. Bunun için, bütün dönüşüm uygulamaları sadece piyasa güçlerinin yönlendirilmesine bırakılmayıp, kapsamlı ve bütünsel bir düzenleyici plan/programa göre yürütülmeli; gelişme dinamiklerinin doğru teşhis edilip, duruma göre bireyselleştirilmiş, gerçekçi ve uygulanabilir politikaların oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca, etkin katılım yoluyla ortaklık ve müzakere ortamının tüm aktörlerin çıkarları doğrultusunda devamlı ve canlı tutulması ve farklı ölçeklerdeki eylemlerin ve farklı düzeylerdeki kamu otoritelerinin hem yatay hem de dikey koordinasyonu sağlanmalıdır. Söz konusu ortaklık, yerel yönetim ve özel sektörün ötesine geçen, profesyonellerin, sivil toplum kuruluşlarının ve aydın vatandaşların iş birliğini gerektiren daha geniş bir bağlamda algılanması gerekmektedir. Koruma ve dönüşüm, birer sosyal bilinç ve kültür sorunudur. Son olarak da, adalet ilkelerine, çevresel değerlere ve yaşam kalitesine dayalı bir kentsel dönüşüm anlayışıyla şekillenen stratejilere ihtiyaç bulunmaktadır (Yıldırım,2006:23).

Çoğu durumda, kentsel dönüşüm uygulamalarına ilişkin kaçak yapılaşmış alanlar ve ıslah planı olan yasallaştırılmış alanlar ön planda tutulmaktadır. Bunun nedeni de söz konusu alanları mevcut kent

merkezlerine yakın olmasıdır. Arazi fiyatlarının genellikle emlak gelirini aşması nedeniyle kentler, dönüşüme tabi tutulmaktadır. Bu süreç, gayrimenkul perspektifinden işlemekte ve rant esasına göre oluşmaktadır. Burada dönüşüm, bir süreçten ziyade fiziksel bir uygulama olarak görülmektedir. Anlatılmak istenen olgunun; ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerine yeterince önem verilmemektedir (Görgülü,2009:772). Çünkü, bir kent, fiziksel bir yerden çok daha fazlasıdır. Kentsel dönüşüm uygulamalarında, orada yaşayan bireyler ve onların sosyal doğasına gereken önem verilmelidir.

Çeşitli nedenlerle yıkılmanın eşiğinde olan kentlerde, eski kentsel alanların yeniden inşası “*kentsel dönüşüm*”, “*kentsel yenileme*”, “*kentsel canlandırma*”, “*kentsel koruma*” ve “*soylulaştırma*” vb. kavramlarla isimlendirilmektedir. Tüm bu kavramlar, muhtelif içerikler bulundurmanın yanı sıra, kentin çeşitli ölçeklerde ve içerikte dönüşen parçalarına dikkat çekmektedir. Yukarıda sıralanan dönüşüm yöntemleri, bütünsel bir niteliğe sahip olmasından dolayı “*kentsel yeniden yapılanma*”ya yönelik her türlü dönüşüm yönteminin sosyal yaşamını dönüştürücü bir nitelikte olduğu görülmektedir. Zira kentsel yeniden yapılanma; kentlerin mekânsal ve sosyal gelişimini belirleyen ekonomik, siyasal ve kültürel gibi birçok değişkenin tesiriyle meydana gelmektedir (Şen,2005:127). Bir de kent mekânında değişmeyi ve dönüşmeyi devamlı gündemde tutan nedenler vardır. Sözü edilen nedenselliklerin neler olduğu konusunda burada verilecek liste, oldukça sınırlı bir liste olacaktır. Çünkü listeye alınabilecek nedenlerin sayısı kolayca artırılabilir. Elbette yalnız büyümenin değil, küçülmenin de ilginç dönüşüm dinamikleri yaratacağı söylenebilmektedir. Yine de günümüzde tanık olduğumuz durum, çoğunlukla kentin büyümesidir. Kentin büyümesi yalnızca kentin yeni alanlara genişletilmesiyle dönüşüme yol açmaz (Tekeli,2003:3). Bu manada kentin her noktasındaki nispi erişebilirlikleri değişmektedir.

Kentsel dönüşüm olgusu, bilhassa plansız ve denetimsiz kentleri ve metropol alanları kapsamı nedeniyle başlangıçta olumlu çağrışımlarla ortaya çıkmıştır. Zikredilen gelişmenin tam tersine, kentli yoksullar için olumsuz yaşam ve barınma koşullarına yol açtığı bilinmektedir. Kentsel dönüşüm uygulamalarının belirtilen alanlarda, iyileştirmeler getirmesi beklenebilmektedir. Hatta sosyal ve ekonomik maliyetleri yoksul sınıflar tarafından aşırı derecede üstlenilen, sağlıksız çevre ve konut koşullarıyla kentsel arazi haline gelen alanların, anılan sınıflar için daha yaşanabilir bir kentsel çevreye dönüşmesi beklenmektedir. Böyle bir söylem, sadece mekânsal olarak değil, sosyal ve kültürel olarak da inşa edilmiş alanlara dış müdahaleyi meşrulaştırabilmektedir (Kurtuluş,2006:7). Mekânsal, sosyal, kültürel açıdan inşa edilen yerleşimlerin göreceli iyileştirilmesi, sosyal ilişkilerin sürekliliğine yönelik düzenlemelerle sınıfsal gerilimleri ve çatışmaları azaltabilmektedir.

Bu yönüyle neoliberalizmin belirgin bir kentleşmesi yaşanmaktadır. Neoliberal politika deneylerinin, kurumsal yeniliklerin ve siyasi projelerin merkezi haline gelmiştir. Bu koşullar altında kentler, neoliberalizmin “*yaşayan*” bir kurumsal rejim olarak yeniden üretilmesi için kuluçka merkezleri ve üretici düğümler şeklinde biçimlenmektedir (Peck, Theodore & Brenner, 2009: 65).

Kentsel dönüşüm, yaygın ve çok hızlı olup, farklı şekillerde tanımlanan çöküş ve gerileme de dahil olmak üzere kent/kent yaşamının her yönünü etkilemektedir. Kentin olumlu ve olumsuz özellikleri ya da içindeki sosyal sınıflara ilişkin ortaya çıkan algılar nedeniyle, yaşam kalitesinin sorgulandığı bir kent; tarihsel sürecin farklı dönemlerinde hızlı ve yoğun mekânsal, sosyal, ekonomik, kültürel, teknolojik ve yönetsel dönüşümler yaşamıştır ve hâlâ da yaşamaya devam etmektedir (Görgülü,2009:767).

Kentsel dönüşüm, yaşamın her anında ve her alanında oluşan ve birçok faktöre bağlı olan, sürekli değişen bir süreçtir. Bu süreçte kent yaşamını paylaşan ve belirli şekillerde canlandıran herkesin önemli bir rolü vardır (İncedayı,2014:60). Dönüşüm sürecinin temel aktörleri; kamu sektörü (merkezi ve yerel yönetim), yerel halk, gönüllü kuruluşlar, özel sektör ve diğer ilgili gruplardır. Fakat dönüşümün mahiyetine ve amaçlarına, mekânsal ölçeğe göre muhataplarının kim ve ne olduğu, paydaşlarının özelliği, uyumluluğu başkalaşmaktadır. Dolayısı ile dönüşümün son derece önemli olan ortaklıklardaki

hassas dengesi; dönüşümün amacı, bağlamı ve diğer öznel şartlara bağlı olarak biçimlenmektedir (Özdemir, Özden&Turgut,2005:24). Hassas olan bu dengede kurulacak ortaklıklar, son derece önem arz etmektedir.

Dönüşüm alanına özel üretilecek mekânsal politikalarla, sosyal sorunları iyileştirmeye yardım edecek mekânsal çözümler üretilmesi gerekmektedir (Özden,2016:345). Bu nedenle kentsel dönüşüm, sadece fiziksel bir alanı başkalaştırmaya çalışan bir anlayışla temellendirilmemelidir. Bir plan veya tasarım ne kadar başarılı olursa olsun, dönüşümün gerçekleştiği alanın sosyal, ekonomik ve kültürel yönleri dikkate alınmazsa başarısızlığa mahkumdur. Zira sorunlar, devam edecektir (Görgülü,2005:27). Çoğu durumda dönüşüm uygulamaları, kentin fiziksel yapısını değiştirmiş veya yenilemiştir. Fiziksel süreçler, sosyal dönüşüm bağlamında irdelenmemiştir (Ataöv&Osmay,2007:58). Hiç kuşkusuz sosyal, ekonomik, kültürel ve yönetsel süreçlere maruz kalmak zaman içinde bazı değişim ve dönüşümlere yol açmaktadır. Oysa kentsel alanlar, girift ve hareketli sistemlerdir. Ekonomik, sosyal, kültürel, fiziksel, çevresel ve dahası siyasal ve ideolojik faktörlerin etkisi altında değişip dönüşürken, bizzat kendileri de birçok değişim ve dönüşüme neden olabilmektedir. Kentsel alanlardaki değişim ve dönüşümler; kimi zaman mekân kalitesini ve yaşam kalitesini artırsa da bazen de çökme veya mekânın ekonomik, sosyal, çevresel ve fiziksel olarak bozulması şeklinde kendini göstermektedir. Kentsel dönüşüm olgusu, belli bir zaman aralığında durmaksızın gerçekleşmektedir (Akkar,2006:29). Kentsel dönüşüm uygulamalarına bakıldığında üç can alıcı özellik öne çıkmaktadır (Çopuroğlu,2006:150). Bunların ilki uygulamanın, kentte bu tür bir dönüşüm ihtiyacı olan alanların tümüne oranla daha sınırlı bir alanda gündeme getirilmesidir. İkincisi uygulama için belirlenen alana, çevresi ve kent bütününe verilmiş olanlara benzer imtiyazlı imar hakları, yoğunluk ve yapılaşma esaslarına dönüştürülmesidir. Sonuncusu da sözü edilen yöntemle alanda, müteahhitler eliyle yapılaşmanın teşvik edilmesidir.

Şu var ki kentsel dönüşüm sürecinin tasarlanması ve projelendirilmesinde ekonomik kalkınmanın, sosyal gelişmenin, doğal uyumun korunması ile her alanda sürdürülebilirliğini esaslandıran bütünleşik uygulamaları, temel ilke şeklinde benimsenmelidir. Her kentsel dönüşümde olduğu gibi, mahalle ölçeğindeki süreçlerde de sorunların belirlenmesinden uygulamaların izlenebilirliğine kadar tüm aşamada, yukarıda belirtilen ana ilkeyi içine alan etkin bir model geliştirilmesi gerekmektedir. Modele ilişkin ilke ve ölçüt belirlemek, süreci tasarlanmanın en önemli aşamasıdır (Görgülü,2009:777-778). Bu kapsamda; kentsel dönüşümün temel ilkelerinden biri zamanlama, süreç boyunca planlanan fiziksel ve sosyoekonomik müdahalelerin zamanlamasındaki önceliklerin doğru bir şekilde belirlenmesidir. Bir diğeri geniş kapsamlılıkla, öncelikle sürece dahil olan aktörlerin kentsel dönüşümün bir proje değil, uzun vadeli bir süreç olduğunu kabul etmesi ve içselleştirmesi gerekmektedir. Kentsel dönüşüm süreci, tüm mekânsal ve sosyal alanları kapsayacak biçimde, çok yönlü bir bileşen olarak düzenlenmeli ve ülkenin ekonomik, fiziki ve sosyal şartları dikkate almalı, uygulama ihtimali bulunmalıdır. Esneklik ilkesi ile anlaşılan, kentsel dönüşüm süreci her alana özgü bir süreç olmalı, tek bir tip olarak ele alınmamalı, her alanın özelliğine ilişkin değişimlere kolaylıkla uyum sağlayabilmesidir. Katılımcılık ilkesinde, kentsel gelişim perspektifinden bir mekân yeniden tasarlanırken temel ölçütlerin yaşayanlar ile geliştirilmesi ve hiçbir kesimin dışlanmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Şeffaflık ilkesi ile de kentsel dönüşüm sürecinin bütün evresinde varılan kararlar ile yapılmasına sebep olan şeylerin açık ve anlaşılır olması hedeflenmektedir.

Başarılı kentsel dönüşüm uygulamaları için yerel topluluklarla müşterek çalışmalıdır. Bahse konu uygulamalar; güvenli, istikrarlı ve yeterince finanse edilen yerel yönetimleri güvence altına almak için uygun yetkilerin devredildiği durumlarda daha olası görünmektedir. Dahası sürdürülebilir kalkınma ve sosyal içerme ile ilgili modern kaygıları içeren güçlü bir planlama çerçevesi; ekonomik açıdan verimli, sosyal ve çevresel açıdan yararlı yenilenmeyi sağlamak için de gereklidir (Fraser,Couch&Percy, 2003:216). Ele alınan kentsel dönüşüm olgusu; ilk önce gelişmiş batı ülkeleri kentlerinde, ekonomik ve sosyal bakımdan dezavantajlı alanları canlandırmaya yönelik müdahalelerle başlamıştır. Genellikle bu,

nüfusun az olduğu veya düşük gelirli grupların ekonomik ve fiziki koşullarının kötü olduğu, sosyal dayanışmanın kaybolduğu yerleşim alanları, boş eski limanlar ve endüstri bölgelerinde kentin ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacak projeler şeklinde gerçekleşmiştir. Zamanla batı kentlerinin mekânsal tasarımına, toplumlara özgü kurumsal yapıların ve sosyal dinamiklerin varlığı ve yapılan hatalardan alınan dersler doğrultusunda müdahale etme yöntemleri geliştirilmiştir.

Öte yandan Türk planlama sistemi, kentsel dönüşümü bir strateji olarak benimsememiştir. Türkiye bağlamında, şartlar ve de uygulama dinamikleri göz önünde bulundurarak hayata geçirilmiştir (Ataöv&Osmay,2007:58). 1950'li yıllardan bu yana gerçekleştirilen uygulamalarla kentler, sürekli bir dönüşüm yaşamaktadır. Fakat belirtilen süreç; yalnızca mimarlık ve şehir planlama bilimsel disiplinlerin ilke ve yöntemleri kullanılarak değil, aynı zamanda sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve ekolojik dinamiklerin etkisi altında meydana gelmektedir. Özellikle kullanıcı ihtiyaçlarına uygunluk ve kent kimliğine ilişkin tutarlılık bakımından; günümüzdeki dönüşüm uygulamalarıyla ortaya çıkan tartışmalar, zikredilen saptamaya sağlam bir gerekçe sunmaktadır. Bundan dolayı, “*kentsel dönüşüm*” olgusunun Türkiye’deki uygulamaları iki açıdan incelenmesi gerekmektedir (Görgülü, 2009:771). Bunlardan ilki kentsel dönüşümün sadece gayrimenkul odaklı fiziksel mekânsal tasarım olarak görülmesi, diğeri de söz konusu tasarımların, mimariye ya da kent kimliğe bakılmaksızın üretilmesinden dolayı, kentin ruhuna ve mekânına yabancılaşmasıdır.

Bunun yanında, kentsel dönüşüm maliyetli bir süreçtir. Hem kamu hem de özel sektörden çeşitli finansman türlerinin harekete geçirilmesini gerektirmektedir. Türkiye’de ve diğer gelişmekte olan piyasa ekonomilerinin çoğunda yerel yönetimler, bu tür pahalı projeleri kendi başlarına üstlenmek için yeterli kaynağa sahip değildir. Büyük ölçüde merkezden gelen fonlara bağımlıdırlar. Türkiye’deki belediye fonlarının büyük bir kısmı, belediyelerin nüfus büyüklüğüne bağlı olarak merkezden gelmektedir. Ayrıca belediyeler tahvil ihraç edebilmekte ve uluslararası sermaye piyasalarından borçlanabilmektedir (Kuyucu, 2018: 19). Ancak, özellikle kentsel dönüşüm amacıyla fon toplayabilecekleri bir mekanizma bulunmamaktadır.

Prensipte birbirini tamamlaması gereken yasallık ve meşruiyet çerçeveleri arasındaki uçurum her geçen gün daha da genişlemektedir. Bu değişiklikler “*planlı kalkınma*” temelinde meşrulaştırılmaktadır. Ancak pratikte “*kentsel yenileme/yenileme projelerine*” giden yolu açmaktadır ve bunlar, daha geniş kentsel süreçlere ve kalkınma planlarına nasıl entegre edilebilecekleri düşünülmeden, bireysel projeler için kararlar alınmasını mümkün kılmaktadır. Daha önceki yasalar altında önlenebilecek sayısız uygunsuz gelişmenin bir kısmı, yeni yasalar altında veya mevcut yasalardaki maddelerin değiştirilmesiyle gerçekleştirilmiştir (Türkün, 2011: 61-62). Bu anlamda, ülkemizdeki kentsel dönüşüm uygulamalarının kazanımları ele alındığında, uygulamada boşluk ve soru işaretleri olduğu görülmektedir. Sosyal amaçlar, yapılan uygulamaların amaçları arasında önemli bir yer tutmamaktadır. Uygulamalardaki yoğunluk; fiziki çevreyi ve kalitesini iyileştirmeye dönüktür. Oysa ki kentsel dönüşüm uygulamalarının temel amacı ve genel öncelikleri; toplumu geliştirmek, toplumu güvenli ve sağlıklı yerleşkelerde yaşatmak, sosyal yaşam kalitesini ve refahını artırmaktır (Özden,2010:275). Anılan amaca ulaşabilmenin yolu, kentsel dönüşüm uygulamaları içindeki yoğunluk noktasını sosyal dönüşüm odağına çekebilmekten geçmektedir.

Kentler mekânın ya da doğal şartların etkisi altında gelişip değişmekte, süreç güç ilişkilerinde ve kontrol merkezlerinde de değişimler meydana gelmektedir. Sosyal mücadeleler öncelikle kentlerde meydana geldiğinden, mücadelelerin nedenleri ve sonuçları kentsel alanlarda da kendini göstermektedir. Bu durum kenti etkilemekte ve kentin gelişiminden çeşitli düzeylerde etkilenmektedir. Bu doğrultuda özellikle, 1960’lı yıllardan itibaren daha fazla kent merkezlerinde yaşam bulmaya başlayan yeni sosyal hareketlerin, kent yaşamının neden olduğu sivil toplum ve kimlik tutumlu siyasalar ile yakından alakalıdır. Bu manada alaka uyandıran öğelerden bir tanesi de yeni kentli insanın yeni sosyal hareketler bünyesinde hareketli olmasıdır. Kodlanmış veya tanımlanmış bir sınıfla bağlantısı bulunmayan, daha

çok eğitimli ve çalışan orta sınıf biçiminde tanımlayabilecek yeni aktörlerin, kent yaşamının dinamikleri ile sosyal hareketlerde mühim farklılıklar meydana getirmiş oldukları görülmektedir. Bu hareketlerin ortaya çıktığı temel mekânlar, kentlerdir. Üstelik belirtilen hareketlerin aktörleri de kentli insanlardan oluşmaktadır (Çımrın,2010:46). Bu bakımdan farklı alanlardan etkilenen sosyal hareketlerin üstünde kent ve kentleşme olgularının da güçlü tesirini bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla esas soru; “somut bir yaşanabilir alan olarak kentin kullanım değeriyle mi ilgili, yoksa soyut bir alım satım ve üzerinden rant elde edilen bir yeri olarak değişim değeriyle mi ilgili”, olduğudur (Şengül,2009:67). Kent, soruyu biçimlendiren de bu iki mantık arasındaki mücadeledir.

Bu kapsamda, kentsel sosyal hareketlerin önem verdiği konular, epeyce fazla kentsel yaşam ve üretime dairdir (Çımrın,2010:52). Bilhassa kapitalist üretim ilişkilerinin çelişkisi, dolaylı da olsa, kentsel mekânda da kendini göstermektedir. Bu bağlamda ister doğrudan sınıf biçiminde ister kentsel sosyal hareketler biçiminde olsun, sınıf mücadeleleriyle sonuçlanmaktadır (Şengül,2009:28). Tabi bir de yeni kentsel sosyal hareketlerin, farklılıkların bilinmesi talebinde bulunması, bu tür sosyal hareketlerin belirleyici niteliklerindendir. Tanınmış siyasi stratejilerin yeni sosyal hareketler açısından cazibesini kaybetmesi, belirtilen hareketler yönünden siyasal iktidara sahip olmayı sosyal değişim sebebiyle bir ön şart gerektirmekten uzaklaştırmıştır (Çımrın,2010:52-53). Böylece her dönemde kentsel gelişimi şekillendiren “*kullanım değeri*” ile “*değişim değeri*”ni merkeze alan kent mekânı anlayışları arasındaki mücadele, ikinci anlayışın üstünlüğü ile sonuçlanmıştır (Şengül,2009:28,152). Bu sayede mekân tarihselliğinden ve özgül yanlarından kopartılarak, bütün bireysel ve biçimsel nitelikleri soyutlanarak para cinsinden bir niceliğe indirgenmektedir.

2.Araştırmanın Metodolojisi

2.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sinema kentlerde doğar, kentlerde büyür ve kentlerde yeşerir. Bazen arka planda, bazen de hikâyenin kahramanı olarak perdede kendini bulmaktadır (Altınsay,1996:73-75). Başka bir deyişle sinema, modern zamanlarda ve mekânlarda kendisine yer edinmiştir. Kentler, görsel deneyim ve karşılaşma mekanlarıdır. Modern kentler, psikolojik şokların ve sürprizlerin yaşandığı yerlerdir. Bir nevi baş dönmesi makinesidir. Modern kent ve onun sinemadaki yansıması, bir tarafta kentin mantık dışı ve içgüdüsel güçleriyle, korkutucu öğeleriyle, bilinçdışı ve tekinsiz olanla, akıl, vizyon, kontrol, yani bilinçli güçler arasındaki heyecanlı bir karşılaşma olarak bulunabilmektedir (Robin,1999:211). Şöyle ki sinema; kent manzarasını temsil etmekle kalmaz. Kentin görsel deneyimini de şekillendirmektedir.

Sinema kurgusu, sadece farklı içerikli parçaların (kadrların) arka arkaya birleştirilmesi olayından oluşmamıştır. Beraberinde kabul edilebilir düzeyde algılama süreci ve azami miktarda algılanmasına bağlı olmaktadır. Seyircilerin, ekranda oluşan şeyleri değerlendirmeye girişmeden önce, ne olduğunu görmeleri, işitmeleri ve kavramaları lazım gelmektedir (Sokolov,2012:xvi). Bu doğrultuda olup bitenleri irdelemesi ve okuması gerekmektedir.

Sinema, gerçek yaşamın filme yansımış şeklidir. Filmi seyredenler de izlediklerini gerçek yaşama yansıtmaya çalışmaktadırlar (Pembecioğlu,2016:92). Aslında “*sinema; akla getirmez, belirtir*”. Bu konu seyirciyle alakalı güç ve tehlike doğurmaktadır. Görüntüyü doğru okumayı öğrenmek, faydalı ve yaşamsaldır. Seyirci aracın gücüne bu yolla sahip olabilmektedir. Görüntüyü daha sağlıklı okumak, onu daha doğru anlamak, onun üstünde daha fazla gücü elinde bulundurmaktadır (Monaco,2002:155). Görüntüler, söylemek isteneni kelimeler ve davranışlardan çok daha güzel açıklar (Büker,1985:116). Bir görüntüyü sadece kendisi adına değil, aynı zamanda bütünlüğü bakımından da seçme kategorileri (dizgisel) ve kurma kategorileri (dizimsel) ile bağlantılı kavranmaktadır. Her bir farklılık, gösteren ve gösterilen arasındaki bağlantı tarafından karakterize edilmektedir. Bu doğrultuda seçme kategorileri

farklı olarak, temel anlamsal ya da yan anlamsaldır (Monaco,2002:171). Böylelikle gösteren ve gösterilen arasında bir ilişki kurulmakta ve anlam inşa edilmektedir.

Görüntüsel gösterge, benzerlik alanında bize göstergeyi hatırlatacak kadar ipucu içeren bir işaret olmaktadır (Erkman,1987:8). "*Anlamlama*", bir gösterge ile görülmesi arasında bir ilişki oluşumunu ifade etmektedir. Bir gösteren; şu ya da bu durum duyulduğunda, görüldüğünde, algılandığında zihinde ortaya çıkmaktadır (Erkman,1987:63). Gösteren ve gösterilen terimleri birbirleriyle ya da bütünle yaratmadıkları karşıtlığa aynı bir yarar sunmaktadır (Saussure,1998:111). Bir gösterge, kendisi dışındaki bir şeye atıfta bulunan, duyular ile kavrayabilme ihtimaline sahip olan fiziki bir şeydir. Varlığı, kullanıcıları, onu bir gösterge olarak uygun görmelerine ile ilişkilidir (Fiske,2003:63). Ayrıca, göstergeyle anlamı arasında doğal bir bağ vardır (Guiraud,1999:27). Şaşırtıcı olmayan bir şekilde göstergeler, anlam evrenlerinin ve dünyanın eklemlenmesini kapsamaktadır (Gottdiener,2005:47). Sonu olmayan anlam döngüsünün ardında, nesnel bir gönderge bulunmaktadır.

Gösterge: kendinden başka bir şeyi belirgin özellikleri ile yansıtan ve yansıttığı şeyin yerine geçebilecek vasıftaki tüm varlık, durum, olgu, nesne vb. olarak tanımlanmaktadır. Bundan dolayı, anlamlı bütünlerin birimlerine çoğunlukla gösterge adı verilmektedir. Birbirinden ayrılamayan iki düzlem içerisinde; bir yanında ses ya da sesler bütünü, bir diğer yanında da kavram vardır. Buradan hareketle göstergebilimde önemli öğeleri içinde bulunan; gösteren ses veya sesler bütününe, gösterilen de kavrama dikkat çekmektedir (Rifat,2009:11-13). Gösterge, bir gösteren ve bir gösterilenden oluşur. Gösterenler düzlemi, anlatım düzlemini, gösterilenler düzlemi de içerik düzlemini meydana getirmektedir (Barthes,1979:31). Bu manada gösterge, gösteren ve gösterilenin çağrışımsal toplamıdır.

Anlam iletişimi için göstergeler kullanılır. İnsanların zihinlerinde bir mesaj bırakır. Başka birine ifade etmek istediğiniz bir anlam, düşünce veya düşüncedir. Her iki da aynı kod ve dil bilgisine sahiptir. Belirtilen kodu kullanarak birinci tarafta (kaynak) mesajı özel bir ifade şekline, cümleye dönüştürmektedir. Daha sonra cümleyi bir belirtkeye, bir dizi sese dönüştürerek, ona fiziksel bir biçim vermektedir. Belirtkeyi bir kanal üzerinden iletir. İkinci taraf (alıcı) tarafından alan belirtke' nin kodu çözülür. Böylece, özgün mesajı ulaşılır (Wollen,2004:141-142). Bu anlamda, bir zihinden diğerine bir düşünce aktarımı yapılmış olmaktadır.

Gösterge, gösteren ile gösterilen arasındaki bağlantıdır. Bahse konu bağlantının kurulmasından da anlamlama oluşur. Göstergebilimde anlam, düz anlam ve yan anlam açısından ele alınır. Göstergebilimde anlamlama, düz anlam ve yan anlam şeklinde incelenir. Gösteren, dolayimsız bir biçimde özel bir nesneyi adlandırır veya neye gönderme yaptığını alenen belirtir (Bircan,2015:19-20).

Sinemada göstergeler, göründükleri bağlama göre ışık ve renkle değişen temel bir anlam ve manevi bir anlama sahiptir. Dolayısıyla sinemada gerçek bir anlam yoktur. Temel anlam, yan anlam üretmek amacıyla halihazırda dönüştürülmüş bir biçimde ortaya çıkar. Sinemada yan anlamın dayanak noktası temel anlam, temel anlamın dayanak noktası da yan anlamdır (Adanır,2003:50). Gösterge, yalnızca bir dizi gösteren ve gösterilen olarak değil, aynı zamanda çevreleriyle ilişkili olarak da görülmelidir. Gösteren, gösterilen ve göstergeden meydana gelen ilk dizge düz anlamı kapsar. Düzanlam; anlamlandırma düzeyinde en üstte yer alır. Görünen haliyle anlama gönderme yapar. Yananlam düzlemi, ilk dizgenin göstergesini kendi dizgesinin gösterenine dönüştürür. Göstergenin, benzersiz, nihai, nesnel, sürekli ve tarafsız anlamına "*düz anlamı*" denir (Kıran,1996:107). Bilgiyle ve her zaman çok güvenilir olmasa da beş duyu ile algılanır.

Sinemada gösteren ile gösterilen arasındaki ilişki neden bir ilişkidir. Bu ilişki, yananlam boyutunda da bulunmaktadır. Gösterilen, sadece yan anlam üzerinde konuşulduğunda gösterenin ötesine geçebilir. Başka bir ifadeyle, yan anlam simgeseldir (Büker,1985:40). Yan anlamlar; göstergenin çoğul, çağrıştırılan, öznel, sosyal, ön yargılı ve süreksizdir. Yani zamana, mekâna, bireye göre değişen farklı

anlamlar taşır. Daha çok öznel olup, duygularla sezgilerle, sosyal ve bireysel yargılarla yaratılır ve anlaşılır (Kıran,1996:108). Bu nedenle, seyircilere yorum alanı açar.

Nihayetinde sinemanın önemli işlevlerinden biri, gösterdikleri vasıtasıyla göstermediklerini aktarmaktır (Adanır,2003:53). Sinemada anlam üreten parçalar (kadrlar), gerçek dünyanın yansımalarından yola çıkılarak kurgulanır. Sinema dünyası, gözümüzün önünde görünen ve aynı zamanda gizli öğelerini da içinde barındıran bir dünyadır. Tek tek parçalara bölünmüş olan bu dünyanın her bir parçasına belirli bir derecede özerklik vermektedir. Gerçek dünyada bulunmayan farklı düzenleme seçenekleri sunmaktadır (Lotman,1999:45). Bu sayede sinema, gerçekliğin göze görünen biçimine çok yakındır.

Vurgulanması gereken bir diğer önemli konu da sinemanın, çoğunlukla psikolojik ve de simgesel bir anlam taşıyıcı ve aktarıcısı olmasıdır. Çünkü kelimeler gibi bu işi, bir dayanak aracılığıyla yapabilmektedir. Dilin dayanağı kelimeler ve yazı, sinemanınki de film şeridi ve imgelerdir. Dildeki kelimelerin sınırlı anlamlarına karşılık sinemadaki imgelerin sınırsız anlamı olabilmektedir (Adanır, 2003:53). Bu bağlamda, herhangi bir toplumun ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel düzeyini belirlemeye yönelik olarak incelemeye alınan toplumunda kentsel dönüşüm uygulamalarıyla gerçekleşen dönüşümün alanlardaki pozisyonuna bakmak, toplumu anlamak açısından gerekli bir gösterge oluşturabilir.

Bu anlamda Türkiye’de kentsel dönüşüm süreci, bir yandan sosyal, ekonomik ve siyasal değişimlerin bir yansıması olarak, diğer yandan kentleşme politikalarının evrimiyle doğrudan ilişkilidir. Sinema ise, bu tür dönüşümlerin toplumsal etkilerini hem belgeleyen hem de zaman zaman eleştiren bir araç olarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede Türkiye sineması, başlangıcından itibaren toplumsal yapıdaki değişimleri yansıtmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923-1950), kentsel dönüşüm daha çok, yeni başkent Ankara’nın inşası ve diğer şehirlerin planlı gelişimi üzerine odaklanmıştır. Sinemada ise bu dönem, genellikle kırsal kesimden kente göç ve şehirdeki yeni yaşam biçimlerine adaptasyon temalarını işlemiştir. Örneğin *“Ankara”* (1927) gibi filmler, başkent Ankara’nın inşasını konu alarak, modern bir şehrin nasıl kurulduğunu ve dönemin mimari anlayışını yansıtmıştır.

1960’ların sonlarından itibaren ise, Türkiye’nin şehirlerine ve gecekondulaşmasına dair toplumsal eleştiriler, sinemada daha fazla yer bulmaya başlamıştır. *“Yeşilçam Dönemi”* olarak bilinen bu yıllarda, sinema halkın yaşadığı kentsel dönüşümü ve sınıf ayrımını ele almıştır. *“Susuz Yaz”* (1964) gibi filmlerde, kır-kent arasındaki farkları ve köyden kente göç edenlerin yaşadığı zorluklar dile getirilmiştir.

1980’lerin sonunda ve 1990’larda Türkiye’de neoliberal politikaların etkisiyle kentsel dönüşüm daha da hızlanmıştır. Sözü edilen dönemde sinemada, değişen şehir yapıları ve ekonomik dönüşümün sosyal etkilerine dair daha karmaşık anlatılar yer almıştır. *“Eşkıya”* (1996) gibi filmler, kentleşme ve köyden kente göç eden bireylerin şehirdeki yabancılaşmasını ve kimlik krizlerini anlatırken, aynı zamanda kentsel dönüşümün olumsuz etkilerine de işaret etmiştir.

2000’lerde Türkiye’de kentsel dönüşüm daha büyük çapta ve hızla gerçekleşmiştir. Anılan dönemde, sinema da kentleşme sürecine dair daha geniş perspektiflerden bakmaya başlamıştır. *“Kader”* (2006) gibi filmler, modern Türk sinemasında kentsel dönüşümün ve toplumsal değişimlerin karakterler üzerindeki etkisini ele alırken, şehirlerin dönüşümü ve buna bağlı olarak bireylerin hayatlarındaki değişiklikleri vurgulamıştır.

Çalışmada, inceleme nesnesi olarak seçilen filmlerde de görüldüğü gibi son yıllarda, Türkiye’de kentsel dönüşüm projelerinin getirdiği sınıf ayrımı, yerinden edilme, mahalle kültürünün kaybolması, gecekondulardan lüks rezidanslara, dar gelirli mahallelerden büyük iş merkezlerine doğru bir geçişin sosyal yaşamı nasıl dönüştürdüğü gibi konular sinemada daha belirgin bir şekilde ele alındığı

görülmektedir. Bu açıklamalar ışığında, kentsel dönüşüm olgusuna ilişkin yoğun semboller kullanıldığı belirlenen Yeşilçam sinema film örneklerine dayandırarak çalışmada, “*Yeşilçam filmleri kentsel dönüşümü bir sosyal sorun olarak ele almamıştır.*” hipotezinin sınanması amaçlanmaktadır.

2.2.Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Çalışmanın hipotezi sınanırken, anlatısının merkezinde kentsel dönüşümü yoğun bir şekilde gösteren Erden Burak’ ın yönettiği “*Yolunda A.Ş.: Çiğcin Bağları Hikâyesi*” ve Mustafa Kenan Aybastı’ nın yönettiği “*Ev Kira Semt Bizim*” filmleri çalışmanın inceleme nesnesi olarak seçilmiştir. Bu filmlerin seçilme sebebinin ilki, ülkede yaşanan sosyal değişimin tanıklığını yapabilecek düzeyde ve konularının eksenin de “*kentsel dönüşüm*” olgusu olduğudur. Diğer de çalışmanın kuramsal yapısını desteklemek adına, “*kent planlaması*” ve “*kentsel dönüşüm*” kavramlarına değindikleri içindir. Bu anlamda adı geçen filmlerden belirli parçalar (kadrlar) alınarak, göstergelerin oluşturdukları ile ürettikleri anlamlar analiz edilmeye ve açıklanmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede özellikle, kentsel dönüşüm olgusunun seçilen Yeşilçam film örneklerine dayandırılarak ortaya konulması, kentsel dönüşümle birlikte sinema ile ilgilenenler ve akademisyenler için faydalı olacağı öngörülmektedir.

2.3.Araştırmanın Kapsamı ve Veri Toplama Yöntemi

Çalışma sırasında, kentsel dönüşüm olgusuna ilişkin yoğun semboller kullandığı belirlenen filmler, inceleme nesnesi olarak seçilmiştir. Bu çerçevede göstergebilimsel çözümleme yöntemi ile analiz edilen filmlere dair bilgiler Tablo 1’de bulunmaktadır:

Tablo 1 Analiz Edilen Filmlere İlişkin Bilgiler

Film Adı	Yönetmen	Oyuncuları	Yapım Yılı
Yolunda A.Ş.: Çiğcin Bağları Hikâyesi	Emre Budak	Erdağ Yenel (Fehmi Kır) Gökay Müftüoğlu (Müteahhit Taner Bey) Hüseyin Elmalıpınar (Muhtar Hüseyin)	2015
Ev Kira Semt Bizim	Mustafa Kenan Aybastı	Metin Coşkun (Latif Demir) Sadık Gürbüz (Doktor İlyas Yorgancı) Can Başak (Erol)	2018

2.3.1.“Yolunda A.Ş.: Çiğcin Bağları Hikâyesi” Filminin Sinopsisi

Resim 1- 2. Filmin Afisleri

Fehmi Kır, 1982 yılında Çiğcin’de doğmuştur. Üç çocuklu ailenin en küçüğüdür. Yaşlı annesi ve hasta babası ile bir gecekondu mahallesinde yaşamaktadır. Mahalledeki diğer çocuklar gibi erken yaşta okulu bırakmış ve sokakta çeşitli işlerde çalışmıştır. Arkadaşlarıyla rögar kapağını çalıp, hurdacıya satmak suçundan Ulucanlar Cezaevi’nde dört yıl yatmıştır. Bu olaydan sonra, hırsızlık yaptığına pişman olmuştur. Arkadaşları Ramo ve İbo da Çiğcin’de yaşamaktadır. Mahallenin bir kısmı, kentsel dönüşüm nedeniyle yok edilmiştir. İbo ve Ramo, yeni yapılmış binalara borçlanarak taşınmışlardır. Yeni olarak

ortaya çıkmış olan Tam-Gaz İnşaat da mahallenin yıkılmayan kısmında kentsel dönüşüm yapmak istemektedir. Yeni inşaat şirketinin mahalleli ile yaptığı toplantının ardından Fehmi ve arkadaşları, bu durumdan kurtuluşun olmadığını farkına varırlar. Bu üç gencin, mahallenin müşterek sorunlarına çözüm bulma mücadelelerini konu edinen sinema filmidir.

2.3.2. “Ev Kira Semt Bizim” Filmin Sinopsisi

Resim 3-4. Filmin Afişleri

Soylulaştırma neticesi, komşuları teker teker yaşadıkları semttten ayrılmak zorunda olan bir grup arkadaşın, aşırı kira artışlarını ve kentsel dönüşmeyi durdurma girişimlerine yer vermektedir. Doğduğundan beri aynı semtte rahatça yaşayan bir grup arkadaş, bu durumdan sonra yaşamakta zorlanır hale gelmiştir. Semtleri, zenginlerin favorisi olmuştur. Mahalle sakinleri, evlerinden kaçıp farklı alanlara yerleşmeye başlar. Mahallede sevilen Latif'in ev sahibi tarafından evinden atılması, sabırları taşırır ve mahalleli eyleme geçer. Yeniden semtlerini emekçilerin ve kendi halinde insanların yaşama imkânı bulacakları bir yer durumuna sokmaya isteyen mahalle sakinleri, geçmişlerinin de parçalanmasını engellemek için hep beraber harekete koyulur.

2.4. Araştırmada Kullanılan Teknikler

Çalışmanın hipotezi sınanırken, göstergebilimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Göstergebilim, sosyal bilimlerde yapısalcı dil çalışmalarına dayalı göstergelere anlam kazandırmayı amaçlayan bir yöntemdir. Bu yöntemin seçilmesinin sebebi, “Yolunda A.Ş: Çinçin Bağları Hikâyesi” ve “Ev Kira Semt Bizim” filmlerinde kentsel dönüşüm uygulamalarıyla gerçekleşen dönüşüme ilişkin birçok sembolü barındırması ve göstergelerle anlamlandırma yoluna gidilmesidir. Bahse konu filmlerden seçilen bazı görüntüler, bu doğrultuda tablolar halinde incelenmiştir.

Bu bakış açısıyla seçilen filmler, zıtlıkların birleşmesinden oluşan kavramsal bir yapı sergilemiştir. Zıtlıklar bünyesinde başkalarının kavramlarının tam tersini taşırlar ve onda kendi karşılığını bulurlar. Aynı şekilde yarattıkları bütünlüğü de tamamlarlar. Bu sayede dizisel boyut, çok sayıda gösterge arasında yapılan seçimlerle ilgilidir. Sözü edilen boyut, seçilen göstergelerin mantıklı düzenlenmesiyle ilgilidir (Agocuk,2014:9). Bununla birlikte dizisel çözümlemede, seçilen şeylerin anlamını karşılaştırmalar, karşıtlıklar ile seçilmeyen şeyler belirler ve seçimin yapıldığı her yerde anlam bulunur. Bu zıtlık ve farklılıkların paylaşılmasıyla dizisellik ortaya çıkmıştır. Bu birimlerin bir araya getirilmesiyle filmin anlam ile dizimselliği oluşmuştur (Barkın&Özkartal,2018:173). Buradan hareketle çalışmada, karşıtlıkların birbirinin yanına getirilmesi ile dizisel boyut belirginleştirilmeye çalışılmıştır.

2.5.Araştırmanın Hipotezleri

Çalışmada, Türkiye'deki kentsel dönüşüm olgusunu, seçilen Yeşilçam film örneklerine dayandırarak ortaya koyması amacıyla yapılan araştırmanın hipotezi aşağıdaki şekildedir:

Ana hipotez H₀: “Yeşilçam filmleri, kentsel dönüşümü bir sosyal sorun olarak ele almamıştır.”

2.6.Araştırmanın Bulguları

Çalışma kapsamında, göstergebilimsel çözümleme yöntemi ile analiz edilen filmlere ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

2.6.1. “Yolunda A.Ş: Çinçin Bağları Hikâyesi” Filminin Göstergebilimsel Analizi

Tablo 2’de çalışmada incelenen filmdeki “yaşam algısı”nın çözümlemesi görülmektedir.

Resim 5.dk.01:04:16

Resim 6.dk.00:19:54

Resim 7.dk.00:49:54

Tablo 2 Filmdeki “yaşam algısı”nın çözümlemesi

Gösterge	İnsan	İnsan	İnsan
Gösteren	Düşünceli yürüyen adam	Broşür dağıtan adam	Bilgisayar ekranına bakan adam
Gösterilen	Yaşama tutunan, sorumluluk sahibi	Endişeli, modern, çıkarıcı	Sonradan görme kentli, hırslı, utanmaz, saygısız
Düz anlam	Mezarlıkta yürüyen adam	Kahvehane önünde broşür dağıtan adam	İş yerinde bilgisayar ekranına bakan adam
Yan anlam	Fehmi Kır’ın mezarlıkta düşünceli halde yürümesi, mutsuz	Muhtar Hüseyin’in kahvehane önünde kentsel dönüşüm inşaatı yapan şirketin broşürünü dağıtması, mutlu	Müteahhit Taner Bey’in iş yerinde görüşmeye gelenleri bekletip, arkadaşıyla bilgisayar ekranında tatil fotoğraflarına ayaklarını sehpaye uzatarak bakması, mutlu

Tablo 3 Filmdeki “yaşam algısı”nın dizisel ve dizimsel çözümlemesi

Zayıf	Güçlü
Geleneksel	Modern
Masumiyet	Yozlaşma
İyi	Kötü
Sorgulayan	Sorgulamayan
Mutsuz	Mutlu

Bu filmde yaşam algısı; zayıf ve güçlü, geleneksel ve modern, masumiyet ve yozlaşma, iyi ve kötü, sorgulayan ve sorgulamayan, mutlu ve mutsuz arasındadır.

Tablo 4'te çalışmada incelenen filmdeki “yaşam tarzı”nın çözümlenmesi görülmektedir.

Resim 8.dk.00:44:12

Resim 9.dk.00:15:46

Resim 10.dk.00:04:58

Tablo 4 Filmdeki “yaşam tarzı”nın çözümlenmesi

Gösterge	İnsan	İnsan	İnsan
Gösteren	Cüzdanı çalınan kişiye yardım eden adam	Toplantı organize eden adam	Cep telefonu ile ilgilenen adam
Gösterilen	Hak yemez, dürüst, namuslu, kanaatkâr	Hırslı, utanmaz, yalancı	Menfaat ve zevkine düşkün
Düz anlam	Minibüste cüzdanı çalınan kişiye yardım eden adam	Kahvehanede toplantı organize eden adam	Toplantıda cep telefonu ile ilgilenen adam
Yan anlam	Fehmi Kır'ın minibüste cüzdanı çalınan kişiye yardım etmesi, fakir, <i>alt sınıf</i>	Muhtar Hüseyin'in haksız kazanç sağlamak için kentsel dönüşüm inşaatı yapan şirketin toplantısını organize etmesi, kazançlarını genelde tüketim yönlü kullanan, alt, orta sınıf	Müteahhit Gazi Bey'in aşırı <i>kâr</i> getiren kentsel dönüşüm proje toplantısında cep telefonu ile ilgilenmesi, zengin, üst sınıf

Tablo 5 Filmdeki “yaşam tarzı” dizisel ve dizimsel çözümlemesi

Kanaatkâr	Hırslı
Namuslu	Utanmaz
Dürüst	Yalancı
Fakir	Zengin

Bu filmde yaşam tarzı; kanaatkâr ve hırslı, namuslu ve utanmaz, dürüst ve yalancı, fakir ve zengin arasındadır.

Tablo 6’da çalışmada incelenen filmdeki “yaşanılan ev” in çözümlemesi görülmektedir.

Resim 11.dk.00:11:37

Resim 12.dk.00:07:09

Resim 13.dk.00:27:29

Tablo 6 Filmdeki “yaşanılan ev” in çözümlemesi

Gösterge	Mekân	Mekân	Mekân
Gösteren	Gecekondu	Apartman dairesi	Yalı, köşk
Gösterilen	Geçimini zor sağlıyor.	Gelir durumu iyi	Gelir durumu çok iyi, zengin
Düz anlam	Gecekondu	Apartman Dairesi	Yalı, köşk
Yan anlam	Fehmi Kır’ın yaşadığı gecekondu, konforsuz	Muhtar Hüseyin’in yaşadığı apartman dairesi, konforsuz	Müteahhit Taner Bey’in yaşadığı yalı, köşk, konforlu

Tablo 7 Filmdeki “yaşanılan ev”in dizisel ve dizimsel çözümlemesi

Geleneksel	Modern
Kasabalı	Kentli
Zayıf	Güçlü
Fakir	Zengin
Konforsuz	Konforlu

Bu filmde yaşanılan ev; geleneksel ve modern, kasabalı ve kentli, zayıf ve güçlü, fakir ve zengin, konforlu ve konforsuz arasındadır.

Tablo 8’de çalışmada incelenen filmdeki “mahalle algısı”nın çözümlemesi görülmektedir.

Resim 14.dk.00:16:42

Resim 15.dk.00:18:10

Resim 16.dk.00:51:04

Tablo 8 Filmdeki “mahalle algısı”nın çözümlemesi

Gösterge	İnsan	İnsan	İnsan
Gösteren	Toplantıya katılan adam	Toplantıda konuşma yapan adam	Ofiste görüşme yapan adam
Gösterilen	Aidiyet, dayanışma, birlikte daha güçlü	Bencilik, didişme	Bencilik, didişme, başarılması gereken

	olduklarını gösterme		zorluk, mücadele
Düz anlam	Kahvehanede düzenlenen toplantıya katılan adam	Kahvehanede düzenlenen toplantıda konuşma yapan adam	Ofiste ziyaretçileriyle görüşme yapan
Yan anlam	Fehmi Kır'ın kentsel dönüşüm inşaatını yapan şirketin kahvehanede düzenlediği toplantıya mahalle sakinleriyle iş birliği için katılması, huzur	Muhtar Hüseyin' nın kentsel dönüşüm inşaatını yapan şirketin kahvehanede düzenlediği toplantıda yaptığı konuşmasında kentsel dönüşüm projelerine ilişkin olumlu yöndeki bakışını dile getirmesi, güvensizlik	Müteahhit Taner Bey'in ofisinde kentsel dönüşüm projesi mağduru ziyaretçileriyle görüşmesi, güvensizlik

Tablo 9 Filmdeki “mahalle algısı”nın Dizisel ve Dizimsel Çözümlemesi

Geleneksel	Modern
Aynı	Farklı
Dayanışma	Didişme
Güvenli	Güvensiz

Bu filmde mahalle algısı; geleneksel ve modern, aynı ve farklı, aidiyet ve bencil, dayanışma ve didişme, güvenli ve güvensiz arasındadır.

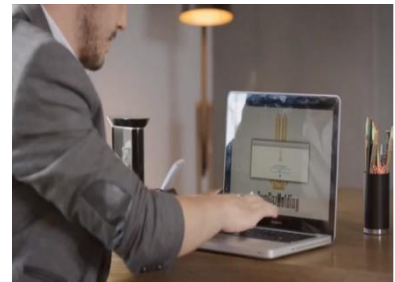
Tablo 10’da çalışmada incelenen filmdeki “kentsel dönüşüm algısı”nın çözümlemesi görülmektedir.

Resim 17.dk. 00:48:29

Resim 18.dk.00:15:22

Resim 19.dk.00:51:46

Tablo 10 Filmdeki “kentsel dönüşüm algısı”nın çözümlemesi

Gösterge	İnsan	İnsan	İnsan
Gösteren	Proje maketine bakan adam	Teşrifatçılık yapan adam	Bilgisayar kullanan adam
Gösterilen	Belirsizlik, değişmekte olan değerler, yozlaşma	İyi evlere sahip olma, modern bir çevre oluşturma	Çok para kazanmak, modern bir çevre oluşturma

Düz anlam	Kentsel dönüşüm proje maketine bakan adam	Şirket çalışanlarını ağırlayan adam	Ofiste bilgisayar programı yardımıyla satışa sunulan konutları arayan adam
Yan anlam	Fehmi Kır'ın kentsel dönüşüm projesinin maketine bakması, proje sonrası çaresizlik ve belirsizlik içinde kaybolmak	Muhtar Hüseyin'in kentsel dönüşüm inşaatını yapan şirketin çalışanlarını ağırlaması, kente entegre olma	Müteahhit Taner Bey'in ofisinde ziyaretçilerine kentsel dönüşüm projesi kapsamında yaptıkları konutlardan bütçelerine uygun, kente entegre olma, iyi yaşamak

Tablo 11 Filmdeki “kentsel dönüşüm algısı”nın Dizisel ve Dizimsel Çözümlemesi

Umut	Karamsarlık
Kazanmak	Kaybetmek
Zafer	Yenilgi
Eylem	Eylemsizlik
Zor	Kolay
Korku	Cesaret
Sorgulayan	Sorgulamayan
Zayıf	Güçlü
İç Açıcı	Kasvetli
Masumiyet	Yozlaşma

Bu filmde kentsel dönüşüm algısı; umut ve karamsarlık, kazanmak ve kaybetmek, zafer ve yenilgi, eylem ve eylemsizlik, zor ve kolay, korku ve cesaret, zayıf ve güçlü, iyi ve kötü, iç açıcı ve kasvetli, masumiyet ve yozlaşma arasındadır.

2.6.2. “Ev Kira Semt Bizim” Filminin Göstergebilimsel Analizi

Tablo 12’de çalışmada incelenen filmdeki “yaşam algısı”nın çözümlemesi görülmektedir.

Resim 20.dk.00:23:13**Resim 21.**dk.00:29:24**Resim 22.**dk.00:20:26

Tablo 12 Filmdeki “yaşam algısı”nın çözümlemesi

Gösterge	İnsan	İnsan	İnsan
Gösteren	Evinden taşınan adam	<i>Parmağıyla işaret eden adam</i>	Zarf alan adam
Gösterilen	Yaşama tutunan, sabırlı	Yapıcı-idealist, sorumluluk sahibi, işbirliğine açık	<i>Sonradan görme, kentli, hırslı, utanmaz, saygısız, zorba</i>
Düz anlam	Eşya taşıyan adam	Konuşma yapan adam	Tel örgü arkasından zarf alan adam
Yan anlam	Latif Demir’in evinden taşınması, mutsuz	İşyerinde Doktor İlyas Yorgancı’nın parmak hareketleri ile konuşması, mutsuz	Erol’un tel örgü arkasında çektiğirerek zarf içinde para alması, mutlu

Tablo 13 Filmdeki “yaşam algısı”nın dizisel ve dizimsel çözümlemesi

Sorumlu	Sorumsuz
Sorgulayan	Sorgulamayan
Zayıf	Güçlü
İyi	Kötü
Geleneksel	Modern
Masumiyet	Yozlaşma
Mutsuz	Mutlu

Bu filmde yaşam algısı; sorumlu ve sorumsuz, sorgulayan ve sorgulamayan, zayıf ve güçlü, iyi ve kötü, geleneksel ve modern, masumiyet ve yozlaşma, mutlu ve mutsuz arasındadır.

Tablo 14’te çalışmada incelenen filmdeki “yaşam tarzı”nın çözümlemesi görülmektedir.

Resim 23.dk.00:07:01**Resim 24.**dk.01:18:50**Resim 25.**dk.00:10:42**Tablo 14** Filmdeki “yaşam tarzı”nın çözümlemesi

Gösterge	İnsan	İnsan	İnsan
Gösteren	Nezarethanedeki adam	Miting alanına giden adam	Tahliye için gelen adam
Gösterilen	Hak yemez, dürüst, namuslu, kanaatkâr	Hak yemez, dürüst, namuslu, kanaatkâr, mücadeleci	Yalnız kendi çıkarını düşünen menfaat ve zevkine düşkün
Düz anlam	Gözaltına alınarak nezarethaneye konulan adam	Protesto mitingine giden adam	Avukatı ve adamları ile

			tahliye gelen adam
Yan anlam	Latif Demir'in kentsel dönüşüm inşaatı yapan şirketin adamlarının tahrikiyle oluşan kavga ile ilgili gözaltına alınarak nezarethaneye atılması, fakir, <i>alt sınıf</i>	Doktor İlyas Yorgancı'nın kentsel dönüşüm protesto mitingine giderken miting iptal tebligatı alması, alt, orta sınıf	Erol'un avukatı ve adamları ile tahliye için kiracısına gelmesi, zengin, üst sınıf

Tablo 15 Filmdeki “yaşam tarzı”nın dizisel ve dizimsel çözümlemesi

Kanaatkâr	Hırslı
Namuslu	Utanmaz
Dürüst	Yalancı
Fakir	Zengin

Bu filmde yaşam tarzı; kanaatkâr ve hırslı, namuslu ve utanmaz, dürüst ve yalancı, fakir ve zengin arasındadır.

Tablo 16’da çalışmada incelenen filmdeki “yaşanılan ev”in çözümlemesi görülmektedir.

Resim 26.dk.00:00:43

Resim 27.dk.00:22:52

Resim 28.dk.00:20:04

Tablo 16 Filmdeki “yaşanılan ev”in çözümlemesi

Gösterge	Mekân	Mekân	Mekân
Gösteren	Apartman dairesi	Apartman giriş katı, dükkân	Yalı, köşk
Gösterilen	<i>Kiracı ve geçimini zor sağlıyor.</i>	<i>Kiracı ve geçimini zor sağlıyor.</i>	Ev sahibi, gelir durumu çok iyi, zengin
Düz anlam	Apartman dairesi	Apartman giriş katı, dükkân	Yalı, köşk
Yan anlam	Latif Demir'in yaşadığı apartman dairesi, konforsuz	Doktor İlyas Yorgancı'nın yaşadığı apartman giriş katı, dükkân, konforsuz	Erol'un yaşadığı yalı, köşk, konforlu

Tablo 17 Filmdeki “yaşanılan ev”in dizisel ve dizimsel çözümlemesi

Fakir	Zengin
Zayıf	Güçlü
Geleneksel	Modern
Kasabalı	Kentli
Konforsuz	Konforlu

Bu filmde yaşanılan ev; fakir ve zengin, zayıf ve güçlü, geleneksel ve modern, kasabalı ve kentli, konforlu ve konforsuz arasındadır.

Tablo 18’de çalışmada incelenen filmdeki “mahalle algısı”nın çözümlenmesi görülmektedir.

Resim 29.dk 00:25:09

Resim 30.dk 00:40:06

Resim 31.dk 00:05:38

Tablo 18 Filmdeki “mahalle algısı”nın çözümlenmesi

Gösterge	İnsan	İnsan	İnsan
Gösteren	Vedalaşan adam	Toplantı organize eden adam	Huzursuzluk çıkaran adam
Gösterilen	Aidiyet, dayanışma	Aidiyet, dayanışma, birlikte daha güçlü olduklarını gösterme	Bencillik, didişme, başarılması gereken zorluk, mücadele
Düz anlam	Sokakta mahalleli ile vedalaşan adam	Mahalleli ile toplantı yapan adam	Sokakta huzursuzluk çıkaran adam
Yan anlam	Latif Demir’in taşınırken mahalle sakinleri ile vedalaşması, huzur	Kahvede Doktor İlyas Yorgancı’nın mahalle sakinlerine kentsel dönüşümün olumsuz yönlerini attığı toplantı, huzur	Erol’un mahalle sakinlerine kentsel dönüşüm projesini dayatması, güvensizlik

Tablo 19 Filmdeki “mahalle algısı”nın dizeysel ve dizimsel çözümlemesi

Geleneksel	Modern
Aynı	Farklı
Dayanışma	Didişme
Huzur	Huzursuzluk
Güvenli	Güvensiz

Bu filmde mahalle algısı; geleneksel ve modern, aynı ve farklı, aidiyet ve bencillik, dayanışma ve didişme, huzur ve huzursuzluk, güvenli ve güvensiz arasındadır.

Tablo 20’de çalışmada incelenen filmdeki “kentsel dönüşüm algısı”nın çözümlenmesi görülmektedir.

Resim 32.dk.00:10:18

Resim 33.dk.00:55:35

Resim 34.dk.00:00:32

Tablo 20 Filmdeki “kentsel dönüşüm algısı”nın çözümlenmesi

Gösterge	İnsan	İnsan	İnsan
Gösteren	Yemekte konuşma yapan adam	Duyuru yapan adam	Kapıları yumruklayan adam
Gösterilen	Belirsizlik, değişmekte olan değerler, yozlaşma	Belirsizlik, değişmekte olan değerler, yozlaşma	Korku ve zorbalıkla modern bir çevre oluşturma
Düz anlam	Yemekte ayakta konuşma yapan adam	Miting duyurusu yapan adam	Sinirli bir şekilde kapıları yumruklayan adam
Yan anlam	Latif Demir’in mahalle sakinleri ile yemekte yaptığı konuşmasında kentsel dönüşüm projelerine ilişkin olumsuz yöndeki bakışını dile getirmesi, her şeyin görüldüğü gibi olmaması	Doktor İlyas Yorgancı’nın miting duyurusunda kentsel dönüşüm projelerine ilişkin olumsuz yöndeki bakışını dile getirmesi, her şeyin görüldüğü gibi olmaması	Erol’un kentsel dönüşüm projesinin bir an önce başlaması yönünde sinirli bir şekilde kapıları yumruklayarak girişimde bulunması, korku ve zorbalıkla kente entegre olmaya çalışılması

Tablo 21 Filmdeki “kentsel dönüşüm algısı”nın dizeysel ve dizimsel çözümlemesi

Hüzün	Sevinç
Umut	Karamsarlık
Tartışma	Uzlaşma
Kazanmak	Kaybetmek
Zafer	Yenilgi
Eylem	Eylemsizlik
Zor	Kolay
Korku	Cesaret
Sorgulayan	Sorgulamayan
Zayıf	Güçlü
İç Açıcı	Kasvetli
Masumiyet	Yozlaşma

Bu filmde kentsel dönüşüm algısı; hüznün ve sevinç, umut ve karamsarlık, tartışma ve uzlaşma, kazanmak ve kaybetmek, zafer ve yenilgi, eylem ve eylemsizlik, zor ve kolay, korku ve cesaret, zayıf ve

güçlü, iyi ve kötü, iç açıcı ve kasvetli, masumiyet ve yozlaşma arasındadır. Bu yönüyle kent, sürekli olarak sinemada görülen bir simgedir. Şöyle ki, filmler hem iç hem de dış mekânlarda çekildiği için kentler, sinema için çok önemlidir. Buna bağlı olarak, filmlerde kentin belirli yerlerini görmek, seyirciye kent ile ilgili fikir sahibi olma imkânı vermektedir.

SONUÇ:

Filmlerde belirli bir bölümü izlemek, seyircinin kent hakkında daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla filmler hem iç hem de dış mekânlarda çekildiğinden kentler, sinema için önemlidir. Aynı şekilde kent, çatışan menfaatlerin en önemli mücadele alanlarındandır. Kentte mevcut veya gelecekte oluşabileceği düşünülen sorunları çözmek amacıyla, kentsel dönüşüm uygulamalarının yapılması kabul edilebilmektedir. Fakat kent sakinlerinin yaşam alanlarına müdahaleyi barındıran uygulamaların, sakinleri ve kamu yararını koruyacak şekilde hazırlanması ve uygulanması gereklidir. Yine kentsel dönüşüm uygulamalarında, kent sakinleri ve onların sosyal özellikleri göz ardı etmemeli, sanki ekonomik fırsat ve mekânsal değerinden başka hiçbir olanakları olmayan alanarmış gibi dönüştürülmeye kalkışılmamalıdır. Kentsel dönüşüm, yalnızca fiziki mekânları değiştirmeyi değil, aynı zamanda kentte yaşayabilecek yaşam biçimlerini ve sosyal yapıların dönüştürülen karmaşıklığını da içermektedir. Filmler, özellikle günlük yaşamı ve sosyal değişimleri anlamada önemli bir araçtır. Çünkü kentler, sinemada hem iç hem de dış mekânlar olarak yer alır ve bu mekânlar, sosyal yapılarla ve yaşanacak kentle olan ilişkiyle doğrudan bağlantılıdır. Kentler, aynı zamanda çatışan çıkarların mücadelesinin yoğun olduğu yerlerdir. Kentsel dönüşüm projeleri, kent sakinlerinin yaşam yoğunluğuna müdahale etme potansiyeline sahiptir. Pratikte çoğu zaman bu uygulamalarda, ekonomik fırsatlar ve mekânsal değerler göz önünde bulundurularak, sosyal dinamikler ve halkın sosyal olanakları göz ardı edilmektedir.

Bu noktadan hareketle, çalışmada kentsel dönüşümün sinemada nasıl temsil edildiği üzerine odaklanılmış ve *“Yeşilçam filmleri, kentsel dönüşümü bir sosyal sorun olarak ele almamıştır.”* hipotezi sınanmıştır. Hipotezde, kentsel dönüşüm uygulamaları genellikle ekonomik değer yaratma üzerine yoğunlaşırken, kentte yaşayanların sosyal ve kültürel değerlerinin ihmal edildiği vurgulanmıştır.

Çalışmanın inceleme nesnesi olarak, Erden Burak'ın yönettiği *“Yolunda A.Ş: Çinçin Bağları Hikâyesi”* ve Mustafa Kenan Aybastı'nın yönettiği *“Ev Kira Semt Bizim”* adlı filmler seçilmiştir. Belirtilen filmlerin seçilme sebebi, ülkede yaşanan sosyal değişimin tanıklığını yapabilecek düzeyde olduğu ve konularının ekseninde *“kentsel dönüşüm”* olgusunun yattığı; çalışmanın kuramsal yapısını desteklemek adına, *“kent planlaması”* ve *“kentsel dönüşüm”* kavramlarına değinildiği içindir.

Filmlerden seçilen belirli sahneler üzerinden yapılan gösterge analizi, sinemadaki temsili ve bu temsilin sosyal anlamlarını araştırmayı hedeflemektedir. Bu filmler, kentsel dönüşümün sadece mekânlardaki fiziksel değişimlerle sınırlı kalmadığını, kentlilerin yaşam mücadelesini de dönüştürdüğünü göstermektedir. Filmler aracılığıyla ortaya çıkan önemli bulgular şunlardır:

- Kent; bireylerin yaşadığı, yaşamda kalma mücadelesi verdiği ya da mücadele etmeyenlerin kendine yer bulamadığı bir yapı olarak gösterilmektedir.
- Yaşanılan bir kent yerine tutunmaya çalışılan bir kent olduğunda, mutluluk değil, mutsuzluk getirir.
- Kente aidiyet hissetmek için mücadele eden film kahramanlarının mücadele etme sebebi, kentte tutunma çabasıdır.
- Bu değişim, kentte yeni sosyal yaşamın ve yeni kentsel mekânların ortaya çıkmasına yol açan eylem ve programlara tanık olan bireyler için zorlu bir süreçtir.

- Kentsel dönüşüm algısı; hüznün ve sevinç, umut ve karamsarlık, tartışma ve uzlaşma, kazanmak ve kaybetmek, zafer ve yenilgi, eylem ve eylemsizlik, zor ve kolay, korku ve cesaret, zayıf ve güçlü, iyi ve kötü, iç açıcı ve kasvetli, masumiyet ve yozlaşma arasındadır.

Buraya kadar anlatılanların ışığında, kentsel dönüşüm, genellikle daha iyi altyapı, modern yaşam alanları, ekonomik kalkınma gibi “*teknik*” hedeflerle başlatılmaktadır. Ancak, sözü edilen süreçlerin en büyük eleştirileri, genellikle sosyal etkiler üzerinedir. Şöyle ki, kentsel dönüşüm süreçlerinde, özellikle düşük gelirli mahallelerde yaşayan insanları yerinden etme durumu sıkça gündeme gelmektedir.

Kentsel dönüşüm uygulamalarının bir başka eleştirilen yönü, genellikle toplumun daha varlıklı kesimlerinin yerleşeceği yeni ve modern alanlar inşa edilmesi, bu da düşük gelirli insanların marjinalleşmesine yol açabilmektedir. Kentsel dönüşüm projeleri, bazen üst sınıfların yaşam alanlarını artırmak amacıyla, yoksul mahalleleri “*dönüştürürken*”, sosyal adaletsizliği pekiştirebilmektedir.

Dahası kentsel dönüşüm sadece fiziksel yapıları değil, aynı zamanda o yapılarla bağlı olan kültürel kimlikleri de etkileyebilir. Anılan dönüşüm sürecinde, geçmişteki mahalle kültürünün ve komşuluk ilişkilerinin silinmesi, insanların kendilerini ait hissettikleri yerlerden edilmesi gibi konular, sosyal eleştirinin merkezinde yer alabilmektedir. Bu anlamda sinema, sosyal değişimleri ve bu değişimlerin insanlar üzerindeki etkilerini güçlü bir şekilde yansıtan bir sanat formudur. Dolayısıyla kentsel dönüşüm gibi sosyal etkileri derinden hissedilen ve geniş kitleleri ilgilendiren bir sorun, sinemanın ele alabileceği önemli bir temadır.

Bir anlamda sinema, kentsel dönüşümün sosyal amaçları göz ardı ettiği fikrini, eleştirel bir şekilde gösterme gücüne sahip bir araçtır. Şöyle ki filmler; yerinden edilme, sosyal ayrışma ve kimlik krizi gibi sorunları merkeze alarak, kentsel dönüşümün insan hayatına olan etkilerini açığa çıkarabilmektedir. Özellikle gecekondü yıkımları ve bu yıkımların sosyoekonomik etkileri üzerine yapılan filmler, dönüşüm süreçlerinin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal yönlerinin ihmal edildiğinin sorgulanmasına yardımcı olmaktadır.

Bu bağlamda sinemada, sosyal ve kültürel eleştiriler yapan yönetmenler, dönüşüm uygulamalarının olumsuz etkilerini merkeze alabilmektedir. Böylece sinemada, kentsel dönüşümün sosyal boyutları, sosyal eşitsizliği ve olumsuz etkileri derinlemesine işlenebilmektedir. Bu anlamda hem eleştirel hem de görsel açıdan güçlü bir araç olan sinema; çalışmanın hipotezinde belirtilen dönüşüm uygulamalarının sosyal amaçlarını göz ardı etmesinin sorgulanması ve sosyal farkındalık yaratmasında etkili bir platform sunmaktadır.

Kentsel dönüşüm olgusuna ilişkin yoğun semboller kullandığı belirlenen Yeşilçam film örneklerine dayandırılarak, kentsel dönüşüm pratiklerinin asıl amacının ve önceliğinin; toplumu sağlıklı ve güvenilir yerleşimlerde yaşatmak, sosyal yaşam niteliğini ve refahını yükseltmek, toplumun kalkınmasını sağlamak olduğu beklenmektedir. Dolayısıyla yukarıda açıklanan nedenlerden ötürü çalışmanın hipotezi **doğrulanmıştır.**

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur. Buna ilişkin ıslak imzalı onam formu, makale süreç dosyasına eklenmiştir.

Finansal Destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Teşekkür: Teşekkür edilecek kişi veya kurum bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA:

- Adanır, O. (2003) *Sinemada Anlam ve Anlatım*. (2. Basım). İstanbul: Alfa Basım Yayımları.
- Agocu, P. (2014). Amarcord Film Özelinde Göstergebilimsel Film Çözümlemesi ve Anlamlandırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 7-18.
- Akkar, Z. M. (2006). Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı'daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye. *Planlama Dergisi*, 2006/2(36), 29–38.
- Alkan, A. & Duru, B. (2002). 20. Yüzyılda Kent ve Kentsel Düşünce. İçinde Ayten Alkan & Bülent Duru (Edi.), *20.Yüzyıl Kenti* (ss.7–25). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Altınsay, İ. (1996). Sinemanın Orta Yeri İstanbul'du. *İstanbul*, 18: 73- 75.
- Ataöv, A. & Osmay, S. (2007). Türkiye'de kentsel dönüşümüne yöntemsel bir yaklaşım. *Metu İfa*, 24(2), 57–82.
- Barkın, O. O. & Özkartal, M. (2018). Göstergebilimsel Çözümleme Yöntemiyle Kadına Yönelik Şiddet Afişlerinde Anlam Aktarımı Sorunu. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 167-178.
- Barthes, R. (1979). *Göstergebilim İlkeleri*. Berke. Vardar& Mehmet Rifat (Çev.). (1.Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Bircan, U. (2015). Roland Barthes ve Göstergebilim. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBARD)*, 13 (26), 17-41.
- Bottomore, T. (2017). *Siyaset Sosyolojisi*. Erol Mutlu (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Büker, S. (1985). *Sinema Dili Üzerine Yazılar*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Çayır, K. (2016). Sosyal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler. İçinde Kenan Çayır (Edi.), *Yeni Sosyal Hareketler* (2.basım, ss. 11–30). İstanbul: Kaktüs Yayınları.
- Çımrın, F.K. (2010). Yeni Toplumsal Hareketler ve Kentsel Yaşam, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 45-59.
- Çopuroğlu, M. A. (2006). Kentsel Dönüşüm Projeleri: Adana'daki Uygulamalar. *Planlama Dergisi*, 2006/2(36), 147-154.
- Gottdiener, M. (2005). *Postmodern Göstergeler*. Erdal Cengiz, Hakan Gür & Arhan Nur (Çev.). Ankara: imge Kitabevi.
- Erkman, F. (1987). *Göstergebilime Giriş*. İstanbul: Alan Yayıncılık.

- Fiske, J. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. Süleyman İrvan (Çev.). (2. Baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Fuentes, M. & Frank, A. G. (1989). Ten theses on social movements. *World Development*, 17(2), 179-191.
- Fraser, C., Couch, C. & Percy, S. (2003). Review. In C. Fraser & S. Percy (Eds.), *Urban Regeneration in Europe* (ss.210–216). Oxford, Malden, Iowa, Victoria, Berlin: Blackwell.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji. Zeynep Mercan (Çev.)*, Cemal Güzel (edi.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Göksu, S. (2005). Kentsel Dönüşüm ya da Yeni Şişede Eski Şarap. *Ege Mimarlık Dergisi*, 2005/1(53), 9-12.
- Görgülü, Z. (2005). Planlamada Bir Araç: Kentsel Dönüşüm. *Mimarlık Dergisi*, (322), 26–27.
- Görgülü, Z. (2009). Kentsel Dönüşüm ve Ülkemiz. İçinde *TMMOB İzmir Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (ss.767–780). İzmir.
- Guiraud, P. (1999). *Anlambilim-Semantik*. Berke Vardar (Çev.). İstanbul: Multilingual.
- Harvey, D. (2013). *Sosyal Adalet ve Şehir. Mehmet Morali (Çev.)*, (4.baskı). İstanbul: Metris Yayınları.
- İncedayı, D. (2014). Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine. *Mimarist Dergisi*, 4(12), 60–61.
- Kazgan, G. (2003). Türkiye’ de Kentsel Dönüşüm Ekonomik Boyutu. İçinde *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (2. Baskı, ss.9–17). İstanbul: TMMOB Şehir Plancıları Odası.
- Keleş, R. (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kıran, A. (1996). Figüratif Resimde Anlatım Biçimleri. *Anadolu Sanat*. 5,105-128.
- Kurtuluş, H. (2006). Kentsel Dönüşüm Modern Kent Mitinin Çöküşü Çerçevesinden Bakmak. *Planlama Dergisi*, 2006/2(36), 7-11.
- Kuyucu, T. (2018). Politics of urban regeneration in Turkey: Possibilities and limits of municipal regeneration initiatives in a highly centralized country. *Urban Geography*, 39(8), 1152–1176.
- Lotman, Yuriy M. (1999). *Sinema Estetiğinin Sorunları-Filmin Simyotiğine Giriş*. Oğuz Özgül (Çev.). (İkinci Basım). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Melucci, A. (1985). The Symbolic Challenge of Contemporary Movements. *Social Research*, 52(4), 789-816.
- Monaco, J. (2002). *Bir Film Nasıl Okunur*. Ertan Yılmaz (Çev.). İstanbul: Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık.
- Newman, David M. (2013). *Sosyoloji*. D. Ali Arslan (Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Offe, C. (1985). *New Social Movements: Challenging the Boundaries of Institutional Politics*. *Social Research*, 52 (4), 817-868.
- Özdemir, D., Özden, P. P. & Turgut, S. (2005). Kentsel Dönüşümde Avrupa Deneyimi: Kuram ve Uygulamaya ilişkin Bir Değerlendirme. *Ege Mimarlık Dergisi*, 2005/1(53), 22–29.
- Özden, P. P. (2016). *Kentsel Yenileme* (2.baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Özden, P. P. (2010). Kentsel yenilemenin unutulmuş ögesi: sosyal yenilenme. İçinde Özgen Uğurlu, Nihal Şirin Pınarcıklıoğlu, Ayşegül Kanbak, & Makbule Şiriner (Edi.), *Kent Sosyolojisi Çalışmaları* (ss.267–308). İstanbul: Örgün Yayınevi.

- Özden, P. P. & Kubat, A. S. (2003). Türkiye’de şehir yenilemenin uygulanabilirliği üzerine düşünceler. *İTÜ Dergisi/a Mimarlık, Planlama, Tasarım*, 2(1), 77–88.
- Peck, J., Theodore, N., & Brenner, N. (2009). Neoliberal Urbanism: Models, Moments, Mutations. *The SAIS Review of International Affairs*, 29(1), 49–66.
- Pembecioğlu, N. (2016). *Antrakt Geçmişle Gelecek Arasında-Kuram-Eleştiri*. Nilüfer Sezer (Edi.). İstanbul: Altınbilek Yayınları.
- Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin ABC’si* (Genişletilmiş Yeni Baskı). İstanbul: Say Yayınları.
- Robins, K. (1999). *İmaj*. Nurçay Türkoğlu (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Saussure, F. de (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. Berke Vardar (Çev.). İstanbul: Multilingual.
- Şen, B. (2005). Soylulaştırma: Kentsel Mekânda Yeni Bir Ayrışma Biçim. İçinde Hatice Kurtuluş (Edi.), *İstanbul’da Kentsel Ayrışma Mekânsal Dönüşümde Farklı Boyutlar* (ss.127–159). Ankara: Bağlam Yayınlar.
- Şengül, H. T. (2009). *Kentsel Çelişki ve Siyaset-Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Sokolov, Aleksey G. (2012). *Sinema ve Televizyonda Görüntü Korkusu*. Semir Aslanyürek (Çev.), (Üçüncü Basım). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Tarrow, S. (2011). *Power in Movement*, New York: Cambridge University Press.
- Tekeli, İ. (2003). Kentleri Dönüşüm Mekanı Olarak Düşünmek. İçinde *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (2. Baskı, ss.2–7). İstanbul: TMMOB Şehir Plancıları Odası.
- Tilly, C. (2001). *Zor, Sermaye ve Avrupa Devletlerinin Oluşumu*. Kudret Emiroğlu (Çev.). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Türkdoğan, O. (1988). *Sosyal Hareketlerin Sosyolojisi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Türkün, A. (2011). Urban Regeneration and Hegemonic Power Relations. *International Planning Studies*, 16(1), 61–72.
- Wirth, L. (2002). Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlileşme. İçinde Ayten Alkan & Bülent Duru (Edi.), *20.Yüzyıl Kenti* (ss.77–106). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Wollen, P. (2004). *Sinemada Göstergeler ve Anlam*. Zafer Aragök & Bülent Doğan (Çev.). (2. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Yıldırım, A. E. (2006). Güncel Bir Kent Sorunu: Kentsel Dönüşüm. *Planlama Dergisi*, 2006/1(35), 7-24.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

This study aims to test the hypothesis that *'Yeşilçam films have not addressed urban transformation as a social problem'* based on the examples of Yeşilçam films, which are determined to use intense symbols related to the phenomenon of urban transformation.

Research Questions:

How is the effect of urban transformation represented in Yeşilçam films? Is urban regeneration addressed as a social problem in Yeşilçam films?

Literature Review:

In cities that are on the verge of demolition for various reasons, the reconstruction of old urban areas is called *'urban transformation', 'urban renewal', 'urban revitalisation', 'urban conservation' and 'gentrification'*. All these concepts, in addition to having various contents, draw attention to the parts of the city that are transformed in various scales and contents. When the transformation methods listed above are explained within the framework of *'urban restructuring'* in terms of having a holistic quality, it is seen that each transformation method has a quality that also transforms social life. This is because urban restructuring is realised under the influence of many variables, including economic, political and cultural, which determine the spatial and social development of the city (Şen, 2005:127). There are also reasons that keep the change and transformation in the urban space on the agenda.

The phenomenon of urban regeneration, which has been analysed, started for the first time in the cities of developed western countries with interventions aimed at revitalising economically and socially disadvantaged areas. Generally, this has been in the form of implementing projects that will contribute to the economic development of the city in residential areas, empty old harbours and industrial areas where the population is low or the economic and physical conditions of low-income groups are poor, social solidarity is lost. Over time, methods of intervention in the spatial design of western cities have been developed in line with the existence of institutional structures and social dynamics specific to societies and the lessons learnt from the mistakes made. On the other hand, urban transformation was not implemented as a strategy in the Turkish planning system but was realised according to the context and implementation dynamics of Turkey (Ataöv&Osmay,2007:58). Cities in Turkey have been undergoing a continuous transformation since the 1950s until today. However, it is now known that this process is realised under the influence of economic, social, political, cultural and environmental dynamics rather than the principles and methods of architecture and urbanism. Today, the discussions on the examples produced as urban regeneration applications, especially in terms of their suitability to the needs of the users and their consistency with the identity of the cities, are solid justifications for the determination.

Cinema is born in cities, grows in cities and flourishes in cities. Sometimes it finds itself in the background, sometimes on the screen as the hero of the story (Altınsay, 1996:73-75). In other words, cinema has found a place for itself in modern times and places. Cinema is the reflection of real life on film. Those who watch the film also try to reflect what they watch to real life (Pembecioğlu, 2016:92). In fact, *'cinema does not bring to mind, it indicates'*. This issue creates power and danger related to the audience. Learning to read the image correctly is useful and vital. The audience can have the power of the medium in this way. Reading the image more accurately, understanding it more correctly, has more power over it (Monaco, 2002:155). Images explain what is wanted to be said much better than words and behaviours (Büker, 1985:116). An image is comprehended not only in terms of itself, but also in terms of its integrity, in connection with the categories of selection (sequential) and the categories of construction (syntactic).

Methodology:

While testing the hypothesis of the study, *'Yolunda A.Ş: Çiğin Bağları Hikâyesi'* directed by Erden Burak and *'Ev Kira Semt Bizim'* directed by Mustafa Kenan Aybastı films which intensively deal with the phenomenon of urban

transformation in the focus of their narratives were selected as the object of study. During the study, the mentioned films were analysed with the semiotic analysis method.

Results and Conclusions:

Watching a particular episode in the films helps the audience to learn more about the city. Therefore, since films are shot both indoors and outdoors, cities are important for cinema. Likewise, the city is one of the most important areas of struggle between conflicting interests. It is acceptable to implement urban regeneration practices to solve existing problems in the city or problems that may arise in the future. However, these practices, which involve intervention in the living spaces of city dwellers, must be prepared and implemented in a way to protect the residents and the public interest. Again, in urban regeneration practices, urban dwellers and their social characteristics should not be ignored, and they should not be attempted to be transformed as if they are areas that have no opportunities other than economic opportunity and spatial value.

From this point of view, this study aims to test the hypothesis that *‘Yeşilçam films have not addressed urban transformation as a social problem’* based on Yeşilçam film examples, which are determined to use intense symbols related to the phenomenon of urban transformation. The reason for the selection of the mentioned film examples is that they are at a level that can witness the social change in the country, the phenomenon of ‘urban transformation’ lies on the axis of their subjects and the concepts of ‘urban planning’ and ‘urban transformation’ are mentioned to support the theoretical structure of the study.

In this sense, by selecting certain parts (quadrants) from the mentioned films, the meanings given by the signs were tried to be analysed and explained. In this framework, the following were found in the films analysed;

- The city is shown as a structure where individuals live, struggle to survive or those who do not struggle cannot find a place for themselves.
- When it is a city that one tries to hold on to instead of a city one lives in, it brings unhappiness, not happiness.
- The reason for the struggle of the film heroes who struggle to feel belonging to the city is the effort to hold on in the city.
- This change is a challenging process for individuals who witness the actions and programmes leading to the emergence of new social life and new urban spaces in the city.
- The perception of urban transformation is between sadness and joy, hope and pessimism, debate and compromise, winning and losing, victory and defeat, action and inaction, hard and easy, fear and courage, weak and strong, good and bad, heartwarming and gloomy, innocence and corruption.

In this context, directors who make social and cultural criticisms in cinema can focus on the negative effects of transformation practices. Thus, in cinema, the social dimensions, social inequality and negative effects of urban transformation can be processed in depth. In this sense, cinema, which is both a critical and visually powerful tool, offers an effective platform for questioning the disregard of the social objectives of the transformation practices stated in the hypothesis of the study and creating social awareness.

this study aims to test the hypothesis that *‘Yeşilçam films have not addressed urban transformation as a social problem’* based on Yeşilçam film examples, which are determined to use intense symbols related to the phenomenon of urban transformation. Therefore, for the reasons explained above, the hypothesis of the study **was confirmed.**